מפלניא זבינתיה דזבנה מינך ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא. פי' יש לי עדים שהוא גזלן ופי' לר ביה חד יומא הא קי"ל דגזלן אין לו חזקה [א] ולא כפ"ה דפירש לאין לו עדים שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד דתו לא הוה מלי טענין פלניא גזלנא הוא משמע שרוצה לפרש גזלנא הוא לא שיש לו עדים שהוא גזלן אלא כלומר גזלן (ו) היא הקרקע בידו ואין נראה לר"י דהוה ליה לאסוקי כדמסיק לעיל לא קמודית לי דאמרעא דידי הוא ואת מינאלי לא זבינתיה וכו':

עביד איניש דקרי לשני טובא שני חזקה. אבל אי לא עביד אף על גב דאית ליה שהדי דאכלה שבע שנין [ב] לא מהימנינן דהא אימו דמכחיש להו דמודה שלא אכלה אלא שני חזקה דהיינו שלש שנים: אבל דהאי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה מינאי זיל לאו בעל דברים דידי את אמר רבא [א]דינא קאמר ליה: [ב]ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתאי [ג] אימלכי בך ואמרת לי זיל זבין אמר ליה [ד]השני נוח לי הראשון קשה הימנו אמר רבא [ג]דינא קאמר ליה כמאן כאדמון דתנן [ד]העורר על השדה וחתום עליה בעד אדמון אומר השני נוח לי הראשון קשה הימנו וחכ"א [ד]איבד את זכותו [ה]אפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא עביד איניש דמיקרי ואמר [ו]ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתאי באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא איזבון דינאי אמר רבא [ז]עביד איניש דזבין דיניה [ח]ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה והא נקיטנא שטרא [ג] דזבני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חזקה תלת שני קא אמינא שני חזקה טובא קא אמינא אמר רבא [ב]עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה [ו]וה"מ דאכלה שבע [ד] דקדים חזקה דהאי לשטרא דהך אבל שלקחה מיניך נאמן מיגו דאי בעי אמר אנא זבינתה מיניך ואכלתיה שני חזקה [ה] כדאמר מפלניא זבינתה דזבנה מיניך נאמן שהוא עצמו אינו יודע אם זבנה המוכר מיניה דמערער אם נאו הלכך כיון דהוא מודי למערער דשלו היתה הודאת בעל דין כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו יודע אם לקחה המוכרה לו מן הבעלים אם לאו דהא לא טענין דזבנה מיניך קמאי דידי וגם אין לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך הפסיד. אבל החזיק זה שלש שנים וטענין מפלניא זבינתה דזבנה מיניך קמאי דידי כלומר שידעתי בברור שלקחה מיניך נאמן מיגו דאי בעי אמר אנא זבינתה מיניך ואכלתיה שני חזקה [ה] כדאמר מפלניא זבינתה דזבנה מיניך נאמן שהוא עצמו אינו יודע אם זבנה המוכר מיניה דמערער אם נאו הלכך כיון דהוא מודי למערער דשלו היתה הודאת בעל דין כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו יודע אם לקחה המוכרה לו מן הבעלים אם לאו דהא לא טענין דזבנה מיניך קמאי דידי וגם אין לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך הפסיד. אבל החזיק זה שלש שנים וטענין מפלניא זבינתה דזבנה מיניך קמאי דידי כלומר שידעתי בברור שלקחה מיניך נאמן מיגו דאי בעי אמר אנא זבינתה מיניך ואכלתיה שני חזקה [ה] כדאמר מפלניא זבינתה דזבנה מיניך נאמן שהוא עצמו אינו יודע אם זבנה המוכר מיניה דמערער אם נאו הלכך כיון דהוא מודי למערער דשלו היתה הודאת בעל דין כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו יודע אם לקחה המוכרה לו מן הבעלים אם לאו דהא לא טענין דזבנה מיניך קמאי דידי וגם אין לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך הפסיד. אבל החזיק זה שלש שנים וטענין מפלניא זבינתה דזבנ

זה אומר של אבותי. היה הקרקע והרי היא שלי וזה אומר כו'. עובדא הוה כדמוכח לקמיה: **אמר רבה מה לו לשקר.** לזה המחזיק במאי דטוען דשל אבותיו וירשה מהם אי בעי אמר כו' והלכך בהאי מיגו מהימנינן ליה: **אמר ליה.** תלמידו אביי מה לי לשקר כו' כלומר על ידי האי מיגו דמה לי לשקר לא יוכה בקרקע שהרי עדים מכחישים את דבריו שאומרים דשל אבותיו דאידך היא וגם החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר. והלכה כאביי שהרי רבה הודה לו כדמוכח וחזיל: **הדר א"ל אין כו'.** דמשום שהיו מפסידין אותו כאביי הוצרך לחזור ולטעון כן. דיקא נמי דקאמר גמרא אמר ליה אביי ולא קאמר אביי אמר: **הדר א"ל.** הכוח דאייתי עדי חזקה לאידך: **דסמיך** (ו) **עלה כדאכהתי.** הייתי סומך ומודבטח על קרקע זו כאילו היא של אבותי לפי שהחזקתי בה בשופי ובעדים וקיימתיה מאבותיך. ובעי גמרא טוען וחזר וטוען אינו יכול אדם לטעון בבית דין שטוען בג"ד מה שהוא רוצה לחזור וטוען לתקן דבריו הראשונים: **עולא אמר טוען וחוזר וטוען.** טוען בבית דין מה שהוא רוצה לחזור ולטעון דברים אחרים לתרץ דברים הראשונים אע"פ שמכחישים קצת בזה ד) שחזר וטען האי דאמר דאכהתי דסמיך עלה כדאכהתי: **ומודי עולא.** אף על גב דמהימנינן ליה לאהי דטעין אין לדאכהתך היא כו' שאם טען מתחילה ופירש של אבותי ולא של אבותיך דאינו חוזר וטוען ומהימן דאינו עוקר דבריו הראשונים כלל אלא מוסיף עליהן וכיון דהחזיק בה בלא שום מוקמין לה בידיה דחזקה שום עמה טענה היא דמה לו לשקר דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה כי אמר נמי של אבותי שלקחוה מאבותיך מהימן. ואע"ג דגבי יורש קיימא לן לקמן בפירקין [מא.] דאין צריך טענה מאחר שהחזיק בה אלא שנים היאך היתה של אביו אבל ראיה בעי שהחזיק בה אביו יום אחד הכא אין צריך להביא עדים שהחזיק בה אביו כלל שהרי זה טען טענה גמורה וחזקה שום עמה טענה היא: **ומודו נמי נהרדעי לכל היכא דאישתעי מילי מאבראי לבי דינא.** קודם שטען כלום בג"ד ולא טען מה שהוא טוען עכשיו בג"ד ואתא לבי דינא ד) לטעון טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוזר וטוען: **דלא מגלי טענתיה.** אלא ילמד מהן מי שכנגדו ויתן לבו מתחלה קודם שיבואו לבית דין להשיב עליהם וכן הלכה. והא"מ (ח) טענות בעלמא אבל טען בפירוש בפני עדים מוך בג"ד מייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בג"ד: **וסגיאה לי דחוזר וטוען.** כלומר אנא נמי נהרדעי אנא ופליגנא עלייהו דנהרדעי: **והלכתא חוזר וטוען.** תיקון לשון הראשון אע"פ שמכחישים קצת הואיל ואינו עוקרן לגמרי כדלעיל: **וזה אומר של אבותי.** ואכלתיה שני חזקה אותן אלא שאם שום אם שאתה טוען אני אכלתיה ולא אתה: **ואפי' אייתי סהדי דאלה שני חזקה.** אותן אלא שום עלמן שהעידו אלו הראשונים עליהם ובאו אלו והכחישום: **אמר רב נחמן.** עדות דאכילה בטלה דאוקי עדות של אכילה כנגד עדות שניה של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאכהתא דלא מתכחשת עדותן קיימת ומוקמי בידיה: **הא עדות מוכחשת היא.** כיון דהני ב' כתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם ואחרי שאין לברר איזו הפסולה תיבטל עדותן לגמרי: דלאכהתא

אבל אבלה שית שנין כו'. סהדי אלא דאכלה שלא שנין יהא נאמן לומר לקחתיה קודם מינך במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ואומר ר"י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטענו כלל מינך זבינתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו א): **אמר רבה מה לו לשקר.** רבה גרסינן לאביי ורבא אמרי לקמן (דף נ.) דלא סבירא להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.** תימה לרשב"ם אמאי הוי במקום עדים נימא של אבותיו היתה יום אחד ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דלו בו יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה ב) ולקמן נמי (ט) דקאמרי נהרדעי דהיכא דאמר של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען הא אפילו לא יטענו שלקחוה אלא אמר שדרו בה יום אחד אין טוענין ליה ואומר רבינו יצחק דשל אבותי משמע שהיתה מעולם של אבותי ולא שלקחוה ג) עד שיפרש בדבריו ד) ולקמן דנקט שלקחוה לא שנינן שיטען שידע שלקחוה אלא של אבותי שדרו בה יום אחד על כן אני רואה לזכות דשמא לקחוה (י) אבותי במשפט וטוענין ליורש: **ומודו נהרדעי היכא דאמר שלקחוה בו'.** מספקא לר"י היכא דנפיק לבראי וחזר ואתא לב"ד אי מלי למימר הכי: **אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא.** תימה אמאי הוי עדות מוכחשת והא רבא אית לי' הוי עדות מוכחשת דרבא (ב"ק ד' עב: ושם ד"ה רבא) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף כז. ושם ד"ה רבא) דעד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולא מפסל אלא משעה דאתכחש ואית לן למימר אאכילתה דאתכחש אתכחש אאכהתא דלא אתכחש לא אתכחש דהכי אמר במרובה (ב"ק דף עג. ושם) דהוחזמו על הטביחה ועל הגניבה לא הוחזמו אע"ג דתוך כדי דבור העידו על הגניבה ועל הטביחה לרבא כיון דמהניא שעתא דקא מיתזמי הוא דקא מיפסלי אטביחה דאיתזום אגניבה לא איתזום לא איתזום לא איתזום ולגיסנא דהוי טעמא דרבא (ט) משום דעד זומם חידוש ואין לך אלא משעת חידושו ויתא ה) אלא לגיסנא דמפרש טעמא דרבא משום פסידא דלקוחות ה"נ נהימנינהו ואפילו היכא דליכא פסידא דלקוחות לא מיפסל למפרע אפילו לההיא לישנא ו) מדבעי התם מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא ולא קאמר איכא ביניייהו להיכא דליכא פסידא דלקוחות ועוד קשיא דקאמר בסמוך אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי משמע דרב נחמן לא מלי סבר בשום ענין כרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי ומנא ליה דלמא סבר רב נחמן דמכאן ולהבא הוא נפסל ומיהו הא איכא למימר משום דלא קיימא לן כרבא בהא וגרסה דסוגיא דהכא כההיא לישנא דחידוש אבל לגיסנא דפסידא דלקוחות סבר דלא אמר ליה רבא לרב נחמן מעולם הכי ולריב"ל גרסה דלא דמי הך דהכא דהיא דמרובה דהתם גניבה וטביחה תרי מילי נינהו ז) ולהכי אגניבה דלא איתזום לא איתזום כיון דלהבא הוא נפסל אלא הכא כי איתכחש אאכילה איתכחש נמי אאכהתא דאכהתא בלא אכילתה לא מהני דהוי מוקמי' בידי' דאית ליה סהדי דאכלה שני חזקה דנאמן לומר היתה של אבותי יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ח) ומיהו אכתי דחשיב לה גמרא כעדות אחרת לא אתי שפיר: וזו

לבי דינא וטעין טענה אחריתי דבעי למיפטר נפשיה דאינו חוזר וטוען: טענתיה אגמריה. של שקר: ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה מעיקרא של אבותי שלקחוה מאבותיך ולסוף חזר אין דאכהתך וכו' דטוען וחוזר וטוען דמעין טענה ראשונה היא: מאבראי. חוץ לבית דין בפני שאר אנשים ולא טען בפניהם מה שהיה טוען בפני בית דין: אמר אמימר אנא נהרדעי אנא. ולא ס"ל כנהרדעי דלעיל אלא סבירא לי דטוען חוזר וטוען ובלבד שיהיה טוען מעין טענה ראשונה. אוקים עדי אכילתה בהדי עדי אכילתה הואיל דמכחישין אלו את אלו באכילה לא תסמוך על עדי חזקה: ואוקי אראנא בחזקת האי דאייתי עדים דאבותיו הוה: והא עדות מוכחשת היא. דכבר איתכחשא דאינך סהדי אמרי דהאי אכילה שני חזקה:

אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו: ו) זה אומר של אבותי (ו) וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה ז) אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה ז) א"ל אביי א) מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הדר א"ל אין דאבהתך היא וזבנתה (ב) מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיך לי עלה כדאבהתי טוען וחוזר וטוען או אין טוען וחוזר וטוען עולא אמר ג) טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אינו טוען וחוזר וטוען ד) ומודי עולא היכא דא"ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען ד) והיכא דהוה קאי בי דינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה ה) של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען ה) והיכא דאישתעי מילי אבראי (ג) ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מאי טעמא עביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא אמר אמימר אנא נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען: זה אומר של אבותי (ד) וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה ואכלה שני חזקה ו) אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה ז) א"ל אביי א) מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הדר א"ל אין דאבהתך היא וזבנתה (ב) מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיך לי עלה כדאבהתי טוען וחוזר וטוען או אין טוען וחוזר וטוען עולא אמר ג) טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אינו טוען וחוזר וטוען ד) ומודי עולא היכא דא"ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען ד) והיכא דהוה קאי בי דינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה ה) של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען ה) והיכא דאישתעי מילי אבראי (ג) ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מאי טעמא עביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא אמר אמימר אנא נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען: זה אומר של אבותי (ד) וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה ז

וזן באה בפני עצמה ומעידה. תימה בין לרב הונא בין לרב חסדא דהמניהו לבתראי במיגו דאי בעי פסליהו לקמאי בגזלנותא ומיהו במיגו דאי בעי הוי מזמי להו ליכא להמניהו דילמא להזימון פן יוזמו גם הם וגראה לי דמיגו במקום עדים לא אמרינן (ועוד) דמיגו לא יוכל לסייעם יותר משני עדים [א] ואפי' היו עמהן ק' עדים אין נאמנין דתרי כמאה ועוד אומר ר"י דלא שייך מיגו [ו] דאין דעת שניהם שוה ומה שירלה זה לטעון לא יטעון זה [ב]: **ורב** נחמן כרב הונא. תימה דבפרק ב' דכתובות (דף יט:) תניא שנים שהיו חתומין על השטר ומתו ובאו שנים ואמרו [ז] שכתב יד הוא אבל קטנים או פסולי עדות או אנוסים היו אם כתב יד יוצא ממקום אחר אין נאמנין ופריך ומגבי' ביה בשטרא תרי ותרי גינהו ומסיק התם [ח] (כרב) נחמן דלא מגבינן בשטרא ואוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ואמאי לא מגבינן ביה והא קבירא ליה הכא כרב הונא דכשרים הם לעדות אחרת דמוקמינן להו אחזקת כשרות והתם [ט] כעדות אחרת דמי דהא אין מכחישים אלו את המתומים בזאת המלוה שהיו אומרים אין חייב לו כלום אלא שאמרו איכסה נאמנים בדבר זה דפסולים הייתם [ג] והוה לן למימר דנאמנים כמו הכא דכשרים אף על גב דאלו מכחישים אותם ופוסלים ואוסרין אותן כשאר פסולים לכל דבר עדות ואומר ר"י דכי אמרו קטנים היו ליכא לאוקמינהו אחזקייהו וכן אנוסים נמי לא מפקי להו מחזקת כשרות דאמרינן אנוסים היו מחמת נפשות ופסולי עדות היו ליכא למימר כגון שפוסלים אותן משגולדו שאומריים קרובים היו ועכשיו נתרחקו [ט] [ד]: **ורבא** כרב חסדא. ואם תאמר אם כן אמאי תשיב רבא במרובה (ב"ק דף עב: ושם ד"ה אין) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף כ. ושם ד"ה אין) עד זומם חידוש הוא ואין לך בו אלא משעת חידושו והלא מה שהוא נפסל אינו חידוש דהא מן הדין היה להיות לשניהן פסולים כמו בשני כתי עדים המכחישות זו את זו א"כ לא הוי חידוש אלא מה שהמזימין כשרים ואומר ר"י דרבא דאמר חידוש הוא לא הוי אלא לפי המסקנא דאתי שפיר כרב הונא:

אנן אחתינן ליה אנן מסקינן ליה. ואם היה אותו דלית ליה חזקת בידו כאשר היה בתחלה [ה] ואפילו לא היה מוחזק לא זה ולא זה מני לפרס אחתינא ליה לתתה לזה ומסקינא ליה שנוטלתה מידו ויהא דין כל דאלים גבר. ר"י: **ואם** נישת לא תצא. בפ"ב דכתובות (דף כב: ושם ד"ה כגון) מוקי כשנישת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי והשדא [ו] ליכא כדפי' התם [ז]: **אבל** נישת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא. וטעמא משום זילותא דבי דינא וקשה לרשב"ם דעל כרחך לאו טעמא משום זילותא דבי דינא הוא דאם כן אפילו לא נשאת אלא התירוה לינשא תנשא כדמשמע בכל הסוגיא דאיכא זילותא אפילו לא נעשה מעשה וכ"ת דאין ה"נ ונשאת דקאמר היינו שהתירוה לינשא ושוב לא תצא מהיתרה הראשון דבאו עדים ואח"כ נשאת לא מצי לפרוש מהיתר לינשא אלא נשאת ממש וע"כ טעמא דמסקינא לא מפקי לה מבעל ולא משום זילותא וי"ל לעולם טעמא משום זילותא ודוקא כשנשאת ואח"כ באו עדים איכא זילותא דבי דינא שכבר נאסרה לכל העולם כיון שנשאת נמצא מה שחוזרין לאסרה לעד שנשאת לו אין חוזרין אלא בעבורו אבל אם באו עדים קודם שנשאת ליכא זילותא דעל כרחך צריכין לחזור מהיתרה הראשון כדי לאסרה לכל העולם הלכך ליכא זילותא אם אוסרים אותה נמי לעדיה. ר"י: והאמר **א"ר אלעזר אימתי.** אין מעלין ע"פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו כדמפרש בסמוך. ולפרש דברי ר' יהודה בא ולא לאחוק עליו: **אבל אין עליו עוררים.** אלא קול פסול בעלמא כדמפרש לקמיה [שם] מעלין ע"פ עד אחד שמכחיש את הקול: **רשב"ג היינו ר' אלעזר.** דהא דלא מעלין במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב"ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר: **ערער חד איכא בינייהו.** והא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו: **דרבי אלעזר סבר ערער חד.** הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו:

ורשב"ג

בדאכסנתא מי איכא. עדות של אכסנתא קיים הוא והכל מודים בו: **המכחישות זו את זו.** בעדות אחת כגון (ג) שנים אומרים פלוני לוה מפלוני מנה ושנים אחרים הכחישום ואמרו לא לוה ממנו כלום שהרי באותו היום שאתם אומרים שלוה ממנו היה עמנו הלוה כל אותו היום ולא לוה משום אדם כלום ובעדות כזה לא אמינה תורה האחרונים יותר מן הראשונים אלא בעדות הזמה כגון שמעידים על העדים עצמם שמנו הייתם במקום פלוני ולא ראיתם שלוה: **זו באה בפני עצמה ומעידה.** כשאר (ה) עדיות שבעולם דלא נחזיקנה בספולה מספק: **וזו באה כו'.** בעדות אחרת. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין מצטרפין לעדות אחת דהא אחד מהם פסול בודאי ואין כאן אלא חצי עדות. וטעם דרב הונא משום דאוקי גברא אחזקיה ולא תפסליהו מספק: (ו) **א"ר חסדא בהדי סהדי שקרי נמה לי.** ולא יעידו (ז) בשום עדות בעולם לאוקי (ח) ממונא אחזקיה ולא תוליאנו מספק שמא העדים פסולים: **לימא רב נחמן.** שמכשיר עדות דאכסנתא שהעידו עדים מוכחשים דהיינו עדות אחרת שלא הוכחשו בו כדרב הונא שהכשירם בעדות אחרת שלא הוכחשו בה: **אליבא דרב חסדא כ"ע לא פליגי.** לומר כל אחד אינא קבירא ליה כרב חסדא דודאי רב נחמן לא קבירא ליה כרב חסדא דהא רב חסדא אפילו בעדות אחרת בעלמא פוסל כל שכן בעדות דאכסנתא שהוכחשו העדים מאכילה באותו עדות של אותו קרקע: **אכל באותו עדות.** לאותו קרקע עצמו לא. (ט) [והלכתא כר"ע שהרי נפסק הדין על פיו כדמוכח לקמן אין אחתינן]: **הדר אייתי סהדי.** אותו שהפסידו רב נחמן: **דאכסניה היא.** והרי לשניהם עדי חזקה ועדי אכזרא ואין כח לזה מזה וכל דאליס גבר כדאמר רב נחמן לקמן דשמעתין [לד:]: **אין מסקינן ליה.** כלומר לא נחזיק את זה יותר מזה

הואיל ועדות שניהם שוה: **לזילותא דבי דינא.** שמא יגלגלו הבריות על ב"ד על שסותרין את דייניהם ודמי לחוכא ואיטולא: **שנים אומרים מת.** אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעליך ושנים אומרים לא מת א"נ שנים אומרים נתגרשה בחיי בעלה ואינה זקוקה ליבם ושנים אומרים לא נתגרשה וזקוקה ליבם א"נ כגון (ט) שהיה בעלה קיים ובאין להתירה לאחר הרי זו לא תנשא לאוקי תרי להדי תרי ואיתתא בחזקת איסור אשת איש קיימא: **ואם ניסת לא תצא.** דיעבד אין לכתחלה לא. ובפרק האשה שנתארמלה (י) פרכינן מכדי תרי ותרי גינהו הכא עליה באשה תלוי קאי ומשני אמר רב אשת כגון שניסת לאחד מעדיה ותו פרכינן היא גופה באשה תלוי קיימא ומשני באומרת ברי לי שמת בעלי: **בזמן שאנו עדים.** האחרונים שאמרו לא מת ולאח"כ ניסת לפיכך תנא שהרי באיסור נשאת שאילו שאלה מב"ד היו אומרין לה לינשא: **אבל אם נשאת.** על פי עדי מיתה שהתירוה בית דין לינשא ואחר כך באו עדים שהוא קיים לא תנא דחיישינן לזילותא דבי דינא וקשה לרב נחמן: **למעבד עובדא.** דמחתינן ליה ומסקינן ליה ולא ניחוש לזילותא דבי דינא: **דאוסיבנן.** הסיבותני מבריתא זו: **ואוסבן רב הסמונא.** הסיב לו כמו כן מהא בבריתא דר' מנחם ורבנן: **נפק עבד.** רב נחמן עובדא ולא חש לזילותא דבי דינא: **טעותא היא ביידיה.** שלא נזכר מהך בריתא דלעיל ועוד דאמר לא עבדינן בה עובדא: **דתליא באשלי רברבי.** רבי יהודה ור' אלעזר ור' שמעון ב"ג כולהו סברי להו דלא חיישינן לזילותא דבי דינא כדמפרש רב אשי במסקנא [לב.]: **אין מעלין להוגה.** להחזיק אדם בכהן לאכול בתרומה ולעבוד עבודה ולישא את כפיו על פי עד אחד המעידו שהוא כהן כדמפרש ר' אלעזר לקמיה [בשמעתין]: **א"ר אלעזר אימתי.** אין מעלין ע"פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו כדמפרש בסמוך. ולפרש דברי ר' יהודה בא ולא לאחוק עליו: **אבל אין עליו עוררים.** אלא קול פסול בעלמא כדמפרש לקמיה [שם] מעלין ע"פ עד אחד שמכחיש את הקול: **רשב"ג היינו ר' אלעזר.** דהא דלא מעלין במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב"ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר: **ערער חד איכא בינייהו.** והא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו: **דרבי אלעזר סבר ערער חד.** הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו:

ורשב"ג

א) גמ' וכבה כרב חסדא לא אליבא דרב חסדא וכו' וכבה אמר לך עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא: (ב) שם אימתי בזמן שיש עליו עוררין אבל אין עליו עוררין מעלין כל"ל: (ג) רשב"ם ד"ה הממחיצות וכו' כגון שהעידו שנים פלוני לוה: (ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' ולא יעידו עוד בשום עדות: (ה) ד"ה שנים וכו' אם אין כגון שעדיין בעלה קיים: (ו) תוס' ד"ה חו בשה וכו' אלא שייך מינו אלא באדם אחד אבל בשנים לא שייך מיגו אלין דעת שניהם שוה: (ז) ד"ה ורב נחמן וכו' ואמרו יודענו שכתב יפה הוא זה אבל קטנים היו או פסולי עדות היו או אנוסים: (ח) בא"ד והתם נמי בעדות אחרת דמי:

מוסף רש"י

ב' כתי עדים המכחישות זו את זו. שנים אומרים הרב ושנים אומרים לא הרב (שבועות מז:). **זו באה בפני עצמה ומעידה.** בעדות אחרת, וכן זו, ואם"פ שהאמת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו, שאולי ואינך יודע איזה מהן פסולה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת, דמה כשבר אחד מהן פסול, ושייני דנקט ביה הא' לישנא באה בפני עצמה ומעידה (שם). **בהדי סהדי שקרי למה לי.** שואל והאמת פסולה אין אמת מהן נאמנת לשום עדות (שם). **באשלי רברבי.** בחבלים גדולים וגמים שקשין ליתק, לומר חכמים גדולים אמרוה ואין נותן לבטל דבריהם (ביצה כז.) חבלים עבים וחזקים, וי"א באילנות גדולות כמו (בראשית כא) ויטע אשל (ע"ז יג:). **רשב"ג היינו ר' אלעזר.** דבא ודאי במקום שיש עוררין לא אמר ר"ש דליהוי חד נאמן, וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר (כתובות כו.). **ערער חד.** הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו (שם).

מוסף תוספות

א. דעדים לא מהימני במיגו, טפי ממאי דמהימני מתורת עדותן. רשב"ם. ב. דדילמא בטענה זו השוו שניהם אבל מי יימר דישוו בטענה אחרת. שם. ג. ואלו אומרים כשרים היינו, וכיון דחשיב להו כתרי ותרי על מה שהם חלוקים על הכשרות ועל הפסלות, א"כ עדות המלוה שאינן מכחישין אותן בה, קיימת. תוס' הרא"ש כתובות כ. ד. [אבל הכא באה כל אחת בפ"ע ומעידה משום דמוקמינן כל אחת בחזקת כשרות. תוס' כתובות כ. ה. וכן בדין דכיון דמעיקרא בחזקתו הוה קאי, דינא הוא דהדר ליה. ריטב"ם. דהא אילו הויא ליה מעיקרא האי ראיה דאייתי לבסוף לא הוה מפקינן לה לארעא מיניה. יד רמה. ו. הואיל ועל עדותו היא נשאת איכא לזות שפתים שמא עיניני נתן בה והעיד שקר. רש"י יומא כה. ד"ש מת. ז. דבשום מקום אין שנים חשודין. תוס' כתובות כב:

ח) שטעות דף מז:, ט) כתובות דף כב: יבמות דף פח:, י) [ביפה כו. ע"ז ז:], ד) כתובות דף כב:, ה) [בשאר רש"ש], ו) ל"ל רב חסדא אמר, ז) ל"ל ואוקי. הגהות והתוספות, ח) רש"ל, ט) [כתובות כב:], י) רש"ש מ"ז, כ) [ל"ל רבן], ל) [וע"ע תוס' כתובות כ. ד"ה אלא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכבה כרב חסדא לא אליבא דרב חסדא וכו' וכבה אמר לך עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא: (ב) שם אימתי בזמן שיש עליו עוררין אבל אין עליו עוררין מעלין כל"ל: (ג) רשב"ם ד"ה הממחיצות וכו' כגון שהעידו שנים פלוני לוה: (ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' ולא יעידו עוד בשום עדות: (ה) ד"ה שנים וכו' אם אין כגון שעדיין בעלה קיים: (ו) תוס' ד"ה חו בשה וכו' אלא שייך מינו אלא באדם אחד אבל בשנים לא שייך מיגו אלין דעת שניהם שוה: (ז) ד"ה ורב נחמן וכו' ואמרו יודענו שכתב יפה הוא זה אבל קטנים היו או פסולי עדות היו או אנוסים: (ח) בא"ד והתם נמי בעדות אחרת דמי:

מוסף רש"י

ב' כתי עדים המכחישות זו את זו. שנים אומרים הרב ושנים אומרים לא הרב (שבועות מז:). **זו באה בפני עצמה ומעידה.** בעדות אחרת, וכן זו, ואם"פ שהאמת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו, שאולי ואינך יודע איזה מהן פסולה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת, דמה כשבר אחד מהן פסול, ושייני דנקט ביה הא' לישנא באה בפני עצמה ומעידה (שם). **בהדי סהדי שקרי למה לי.** שואל והאמת פסולה אין אמת מהן נאמנת לשום עדות (שם). **באשלי רברבי.** בחבלים גדולים וגמים שקשין ליתק, לומר חכמים גדולים אמרוה ואין נותן לבטל דבריהם (ביצה כז.) חבלים עבים וחזקים, וי"א באילנות גדולות כמו (בראשית כא) ויטע אשל (ע"ז יג:). **רשב"ג היינו ר' אלעזר.** דבא ודאי במקום שיש עוררין לא אמר ר"ש דליהוי חד נאמן, וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר (כתובות כו.). **ערער חד.** הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו (שם).

רבינו גרשום

באבהתי לא איתכחוש. להכי אוקמה נכסי בחזקת אבהתא דהאי: [ב' כתי עדי'] המכחישות זו את זו. בעדות אחת: אמר רב הונא. אע"ג דבהאי עדות מוכחשות הן זו באה בפני עצמה בעדות אחרת ומעידה וכשירה משום דלא ידעי איזו כת משקרא ולהכי אידך כת נמי באה בפני עצמה ומעידה וכשירה אבל תרוייהו כחדא לא מצי למיתי משום דאיכא למימר דחדא מיניהו מוכחשת היא ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי הואיל דאתכחשא חדא מיניהו בחזקת מוכחשין נינהו תרוייהו ולא מצי לאסהודי נמי בעדות אחרת דממ"נ חדא מניהו פסולה היא: נימא רב נחמן דאמר. נהי דאיתכחוש באכילה באבהתא מי מתכחש ומצי לאסהודי על אבהתא ס"ל כדרב הונא דהכי נמי אמר רב הונא אע"ג דאיתכחשא בהאי עדות זו באה בפני עצמה ומעידה משום דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין הן"ג אידך: ורבא. דאמר שזו עדות מוכחשת ס"ל כרב חסדא: אליבא דרב חסדא ס"ש לא פליגי. דאפי' רב נחמן מודי דכיון דרב חסדא פוסלו לכל עדיות אע"ג דבחד עדות מכחיש אהדדי בשאר עדיות דעלמא לא מכחשי כ"ש דס"ל לרב חסדא דהיכא דמכחשי באותו עדות במקצת באכילתה בלבד דהם מוכחשין נמי לאבהתי ולא מוקמ' נכסי בחזקת אבהתא: כי פליגי. רב נחמן ורבא: אליבא דרב הונא. דאמר זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב נחמן דאמר נהי דאתכחוש באכילה באבהתא מי מכחשא ס"ל כרב הונא הואיל דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין: ורבא אמר לך כו' אבל באותה עדות לא מהימנא כלל: הדר אייתי אידך סהדי נמי דשל אבהתי הוי דהשתא מיתכחשי כולה עדות אמר רב נחמן אנן אחתינה להוהא דאייתי מעיקרא סהדי דהוי דאבהתי ונטלנו ניכסי מהאי דהוי מוחזק בהו ויהבינהו ליה וכיון דהדר אידך דאייתי סהדי דאבהתיה הואי סלקין להא דיהבינא ליה ומהדרי להו להאי ולזילותא דבי דינא דיהבי להאי בתחלה והדר יהבי לאידך לא חיישינן דודאי אנן אחתינן ליה ואנן מסקינן ליה: שנים אומרים מת בעל. במדינת הים: ושנים אומרים לא נתגרשה. שאותן עדים עמנו היו באותה שנה: בזמן שבאו עדים נמי שאמרו שלא מת ואחר כך נשאת לבעל הואיל דהני מכחשי הני בדין הוא שתצא דמחמרי' גבי אשת איש [אבל] נשאת על פי שנים שאמרו שמת ואחר כך באו עדים שלא מת הרי זו לא תצא דחיישינן לזילותא דבי דינא שהשיאוה על פי שנים שאמרו שמת וקשיא לרב נחמן: א"ל. רב נחמן: נפק ר' נחמן ועבד עובדא דלא חש לזילותא דבי דינא מאן דחזא דעבד עובדא סבר דטעות הוא בידיה משום דמוקשה ועומד הוא: באשלי רברבי. דסברי דלא חיישינן לזילותא דבי דינא: אין מעלין לכהונה על פי עד אחד: דרבי אלעזר סבר ערער חד. דאם אין מעלין לא קאמר רשב"ג דמעלין אלא במקום שאין עוררין. ו) דר' אלעזר סבר מעלין ולהיכא דאיכא ערור חד אין מעלין ורשב"ג סבר עד דאיכא ערער תרי:

ו) ל"ל ערער חד ליכא בינייהו דר"ש סבר לתף לליכא רק עורר חד ג"כ אין מעלין וכו':

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ורשב"ג סבר ערער תרי. בעינן אבל במקום ערער אחד הוי עד אחד נאמן להכשירו: **והא אמר ר' יוחנן.** לא אימפרש היכא קאי: **ונפק עליה קלא.** קול בעלמא ולא עדות: **ואתחזיניה.** מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר שמעלה היא בכהונה. וכל זה יתור לשון הוא בלא צורך דבלא קול נמי מיתוקמא שמעתתא שפיר בעד אחד מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושניים עדים עוריים בינתים כדמפרש וחזיל אלא משום הכי נקט ליה דבעי למימר ואתא עד אחד ואמר דכהן גמור הוא ואסקיניה דלמאי אתא עד אחד להכשירו אלא אם כן יצא עליו פסלות קודם לכן: **ואסקיניה.** דבמקום קול הוי עד אחד מהימן: **ואתחזיניה.** דאחד במקום שניים אין דבריו כלום: **ואתא עד אחד.** לבסוף ואמר דכהן גמור הוא והוו להו שניים מכשירין: **ודכולי עלמא.** בין רבי אלעזר בין רשב"ג מצרפין עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות וה"נ יש לנו לגרף מן הדין עד ראשון ועד אחרון המכשירין ונכשירנו לזה אם לא מפני זילותא דבי דינא כדמפרש וחזיל: **דרבי אלעזר סבר כיון דאתחזיניה.** על פי ב' עוברין ובדין הורדנוהו דבכל מקום האמינה תורה שניים תו לא ליסקי ליה על פי עד אחד זה השני אף על פי שיש לגרפו עם הראשון ולהכשירו לזה דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דכשרות קמייתא דהוה מוחזק לן בגאבה דכהן הוא וגם הכשרנוהו תחלה על פי עד אחד קודם שבאו עוברין: **דחיישינן לזילותא דבי דינא.** שהורידוהו על פי עוברין ועכשיו (ב) יעלו ויבטלו דבריהם. והכי קאמר ר' אלעזר אימתי אין מעלין ע"פ עד אחד הבא בבסוף בזמן שיש עליו עוברין שניים הפוסלין אותו הלכך לא מהני עד שני הבא בבסוף להכשירו להצטרף עם הראשון המכשיר דאע"ג דאיכא למימר אוקי תרי מכשירין לבהדי תרי פוסלין ואוקי גברא אחזקיה ויהיה כשר אפי' הכי לא מסקינן ליה משום זילותא דבי דינא. והאי דאסקיניה מעיקרא על פי עד אחד הבא להשבית הקול אלו זילותא דבי דינא הוא דמאי דאתחזיניה בשביל קול בעלמא הוא וכדי לאחזר ולהעלותו אחר שיבדקו הדבר הורדנוהו הלכך כי הדר מסקי ליה ליכא זילותא אבל כשהורדנוהו על פי עדים אין הדין הורדנוהו וכי הדר מסקי איכא זילותא: **ואלן מסקינן ליה.** ואי קשיא תרי ותרי נינהו ואמאי מסקינן ליה והא הוי ספק תריץ אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמיה אחזקיה קמייתא דאסקיניה על פי עד ראשון שהיה נאמן דהא אכתי אין עוברין דקול אלו עוברין הוא: **אי הכי.** דר' אלעזר מיים לזילותא דבי דינא: **מאי איריא.** על הבא בבסוף דהתם אין מעלין משום זילותא כדקתני מתני' אין מעלין על פי עד אחד בזמן שיש עליו עוברין הא על פי שניים מעלין אפילו תרי אתו בהדי הדדי נמי בפעם שניה לרבי אלעזר לא מסקינן ליה: **אלא אמר רב אשי דכולי עלמא קו'.** והיינו אשלי דרבי דלעיל [לא.]: **והכא בגלרף עדותן קא מיפלגי.** לר' אלעזר אין מצרפין עד אחרון עם הראשון הואיל ולא העידו שניהם כאחד כרבנן דפליגי אדרבי נתן אבל אם באו שניהם ביחד הוה מסקינן ליה ומוקמינן ליה אחזקיה קמייתא דמוחזק לן בגאבה דכהן הוא ולזילותא לא חיישינן ורשב"ג וכר' נתן: **דהני תנאי.** ר' נתן ורבנן: **דחייש אין עדותן מצטרפת.** אין צריך כאן בהאי מחלוקת דרבי יהושע בן קרחה ורבנן אלא כך היא בריתא שלימה בשילהי זה בורר [סנהדרין לג.] ומשום גרירא דסיפא נקט ריש: **עד שיראו שניהם לאחד.** את העדות **אפי' בזה אחר זה.** אחד אומר ביום ראשון פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני ראיתיו גם אני שהוא ממנו דמ"מ אמנה קא מסהדי. ות"ק סבר אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי וה"ל לגבי מנה חצי עדות וטעמייהו מפרש שפיר בסנהדרין [שם] מקרא ומסברא: **אין עדותן מתקיימת.** להתקבל בב"ד ואפי' ראו שניהם כאחד עד שיעידו שניהם כאחד בפני ב"ד. ופלוגתא אחריתי היא ואלו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה ור' אלעזר ורשב"ג בפלוגתא דר"נ ורבנן פליגי: **ר' נתן אומר כו'.** וטעמייהו מפרש התם שפיר מקרא ומסברא: אמר

ורשב"ג סבר ערער תרי [ו] והאמר רבי יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי והכא במאי עסקינן [א] כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן [ח] הוא ואסקיניה ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא מצטרפין עדות והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר [ב] אנן אחתיניה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפי' בתרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי [ג] דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר [ד] אפי' בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר' נתן אומר [ד] שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו: ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבינתה והא שטרא אמר

והאמר רבי יוחנן בו'. וגרלאה לר"י דר' יוחנן עיקר דבריו אהך משנה איתמר [א] (ג) והיינו דקאמר דברי הכל היינו רשב"ג ור' אלעזר דאיירו בעורכין ולהכי לא קא משני הכא ה"מ היכא דאיכא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות לא אמר כדמשני בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עג.): **גבי** נאמנת מיה לומר זה כהן דאמתניתין דהכא קאי וא"ת כיון דאמתניתין דהכא קאי היכי פריך מיניה התם ובפ"ק דגיטין (דף ט. ושם) דלמא הא דקאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים היינו משום דאיכא עד אחד דמכשיר [ב] וי"ל דהגמ' ידע דר' יוחנן מיירי כדמסיק דילא עליו קול שהוא בן גרושה ואח"כ בא עד אחד דמכשיר להסיר הקול ואתו בי תרי כו' ובכה"ג אמר רבי יוחנן דאין [ד] פחות משנים ואע"ג דעד אחד שהכשיר והקול כליתינהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אם לא החזקה שהרי הקול פוסל (ה) והעד אינו פוסל (ו):

אין ערער פחות משנים. לאפוקי אלא עד אחד אבל קול פוסל כדמסקינן [ג]:

ונפק עליה קלא ואחתיניה. ולא דוקא אחתיניה אלא כלומר ממילא ירד [ד] דאי דוקא אחתיניה אמאי אסקיניה והא איכא זילותא דב"ד וליכא למימר ליכא זילותא אלא כשהורידו ב' פעמים דבשמעתתא מוכח דאפי' בחדא זימנא איכא זילותא א"כ הורדה גמורה קאמר וליכא זילותא דב"ד אלא היכא דהורידוהו על ידי עדות אבל בהורדה שע"י הקול ליכא זילותא: **ואתא חד שהדה ואסקיניה.** ואע"ג דאמרינן בפרק המגרש (גיטין דף פט. ושם) דלא מבטלין קלא גבי גרושה לכהן משום דאית ליה תקנה אבל הכא דאי לא מסיקנא ליה פסול לעולם מבטלין אי נמי בתרומה דרבנן הקילו (ז) [ה]: **אנן מסקינן ליה.** דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דמוחזק לן לאביו כהן הוא ותימה דאמרינן בפרק האומרן בקדושין (דף סו.) גבי יגאי המלך ויבוקש ולא נמצא היכי דמי אילימא דתרי אמרי איתבאי ותרי אמרי לא איתבאי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ואמאי לא נמצא והשתא מאי קא פריך אדרבה אית לן למימר אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה ואוקי יגאי אחזקה אמו דלא איתבאי ופירש התם בקונט' דחזקה האם לא מהניא להכשיר את יגאי לפי שאין עדים באין לפסול את האם להכחיש אלא להעיד על יגאי ואין נראה לר"י דלמה לא יועיל חזקת האם לבן הואיל ואינו יכול להיות שתהא האם כשרה אם לא יהיה הבן כשר ועוד דהכא אע"ג דעל הבן מעידים לפסלו מהניא ליה חזקת האב להכשירו ונראה לר"י דהיינו טעמא משום דמסקינן בפ' ד' אחין (יבמות דף לא. ושם ד"ה תרי) דכל תרי ותרי הויא ספיקא דרבנן והאם נמי הוי ספיקא דרבנן ולהכי פריך התם סמוך אהני דהכי דמדאורייתא אמרי' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא אחזקה מ"מ מדרבנן יש לפוסלה והכא לענין תרומה דרבנן הקילו להתירו בה בתרי ותרי ולאוקמיה אחזקיה [ו] והא דאמר לעיל שניים אומרים מת וז' אומרים לא מת כו' אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא ומדאורייתא אית לן לאוקמה אחזקה דהויא אשת איש והיה לה לצאת אע"פ שנשאת לאחד מעדיה [ז] אור"ת דאתיא חזקה דדייקא ומנסבא ומרעה חזקת אשת איש [ח] ואם תאמר כי איכא ב' עדים לא דייקא דליכא מומר בקופה כדאמר בהאשה רבה (שם דף פז: ושם) נשאת שלא בראשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים [ט] וי"ל הואיל ומכחישים זה את זה איכא מומרא אם תעמוד תחת בעלה בטענת בני שלה וא"ת ב' אומרים נתגרשה וב' אומרים לא נתגרשה אמאי לא תצא בנשאת ואח"כ באו עדים הא לא דייקא דדוקא בנת הוא דדייקא שיראה שמא יבא וידעו הכל שלא מת ואינה נאמנת לומר נתגרשה דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיזה ועוד היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה וי"ל דלענין הכי דייקא ומרע' חזקת אשת איש דלעולם יראה שמא יחזמו או יפסלוס בגזלנות וא"ת למאי דלא ידע דבאומר בני לי [ז] איירי מאי קאמר היא גופא בנאשת תלוי קיימא ה"ל למימר בחטאת קיימא וי"ל דפריך אפילו נאמר דתרי ותרי הוה ספיקא דאורייתא כדפי' בפ' ד' אחין (שם דף לא. ד"ה אי) מ"מ בנאשת קיימא ואין להאריך ובכתובות (דף כו: ד"ה אמן) פירשתי: אמאי

מסורת הש"ס

(א) כתובות דף כו. קדושין דף עג. גיטין דף ט., ג) [לקמן דף קפה: גיטין דף לג.:] סנהדרין דף ג. כתובות דף כו: [מוקפת] סנהדרין פ"ה], ג) [וע"ע תוס' כתובות כו.], ד) [וע"ע תוס' כתובות כו: ד"ה ותקניהו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר דכהן גמור הוא כל"ל וכן בסמוך: (ב) רשב"ם ד"ה דמיתין לזילותא וכו' ועכשיו יעלו והו ויבטלו וכו' להסמיך את הקול וכו' בשביל קול מעלה בעלמא כל"ל והר"ש עם ד"ה דר' אלעזר ובכל הענין ל"ל ר' אלעזר במקום ר' אלימה: (ג) תוס' ד"ה דקאמר וכו' אימתי והא דקאמר: (ד) בא"ד דאין ערער פחות משנים:

מוסף רש"י

והאמר ר' יוחנן כו'. לא איתפרש היכא (גיטין ט.). ונפק עליה קלא. קול בעלמא ולא עדות (כתובות כו.). ואחתיניה. מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר, שמעלה הוא לכהונה (שם). ואסקיניה. דבמקום קול הוי מד מהימן (שם). ודכולי עלמא. בין לר' אלעזר בין לר"ש, מצטרפין. שני עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות (שם). לזילותא דבי דינא. שהורידוהו שני פעמים ועכשיו יעלוהו ויבטלו דבריהם, והיינו דקאמר ר"ש דמאחר שהורידוהו ע"פ העוררין אין מעלין ע"פ עד זה הבאי אע"פ שיש לגרפו עם האחר (שם). אפילו בתרי. אתו בהדי הדדי בפעם שניה לר"ש לא מסקינן ליה (שם). ואין עדותן מתקיימת. להתקבל בב"ד ואפילו ראו שניהן כאחד, ופלוגתא אחריתי היא ואלו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה, ור"ש בפלוגתא דר' נתן וכבן פליגי (שם).

מוסף תוספות

א. וכן מצאנוהו בירושלמי (כתובות פ"ח ה"ח). רביו יוחנ. ב. דקתני מעלין להכונה על פי עד אחד. תוס' כתובות כו. ג. ונפק עליה קלא ואחתיניה. תוס' הרא"ש מתומות כו. ד. שאין מורידין מן החזקה על פי הקול אלא שחוששין והרי הדבר בספק, וספרי דכתב בהו ואחתיניה וכו' לחששא קרי הורדה. רמיו יוחנ. ה. [ד]תרומה בזמן הזה דרבנן. תוס' הרא"ש בתומות כו. ו. וההיא דפרק האומר דינאי דפסלינן ליה היינו דוקא לעבודה א"נ לתרומה דאורייתא. רשב"א. ז. [ד]כיון דמחזקינן לה לעלמא כאשת איש ובחנוק, עדיה נמי קיימי עלה בחנוק דמדאורייתא אחזקתה קיימא. שם. ח. והויא לה ספיקא לפיכך כיון שנשאת לאחד מעדיה לא תצא. שם. ט. שבאו שני עדים ואמרו מת בעליך וניסת מעצמה שהרי לא היתה צריכה להיתר ב"ד מותרת להזור לו דאנוסה היא. רש"י יבמות פז: י. [ד]איכא חזקה דאיתתא דייקא ומינסבא. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הל' טז סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ז:
לד ג מיי' פ"ד מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף ו:
לה ד מיי' שם הלכה ד ופ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה טז סמג שם טוש"ע שם ס"ט וטוש"ע אה"ע סי' ג' סעיף ז:

רבינו גרשום

והאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים והיכי אמר ר' אלעזר דהיכא דאיכא ערער חד אין מגלין. לא הכא במאי עסקינן דמאי ביניהו כגון דמחזיק לן כו' דכולי עלמא מצטרף לעדותן דקמא ודבתרא דמכשרי ליה אע"ג דלא אתו בהדדי: חיישינן לזילותא דבי דינא דהורידוהו מן הכהונה. והואיל דליכא אלא חד סהדא דאתי באפי נפשיה לא מסקינן ליה דאין מעלין לכהונה על פי עד אחד הואיל דאיכא עוררין ורשב"ג סבר דמסקינן ליה דס"ל כרשב"ג דאמר משום ר"ש הסגן. אי הכי דפליגי דחיישי' לזילותא דבי דינא מאי איריא עד אחד דאתי באפי נפשיה אפי' אתו תרי בחדא כיון דאתחזיניה חיישי' לזילותא דבי דינא ולא מסקינן ליה. עד שיראו שניהם כאחד שאם העיד אחד אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה ואח"כ העיד אחר אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה אין עדותן מצטרפת עד שיראו ב' העדי' כאחד שלזה מנה דדלמא אמנה דקא מסהיד האי לא מסהיד האי דשמא פרע לו ושוב לוה ממנו. ר' יהושע בן קרחה אומר אפי' בזה אחר זה הואיל ועדות אחת הן מעידין ובינם אחד ושעה אחת: ואין עדותן מתקיימת בבית דין. שאם אמר אחד אני ראיתי עדות זה וחבירו שם היה ולמחר בא חבירו והעיד כן אין מצטרפין עד שיעידו שניהם כאחד: ר' נתן אומר וכו'. דר' אלעזר סבירא ליה כרבנן דהואיל שלא באין שני עדים הללו בבת אחת להעיד על כהן זה אין עדותן מצטרפת ורשב"ג סבר כר' נתן דמצטרפין:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות